

Місячний Економічний Моніторинг України

- Під час свого візиту до США Президент України Віктор Ющенко зустрівся з Президентом Джорджем Бушем та виголосив промову на спільному засіданні Конгресу США.
- У першому кварталі зростання реального ВВП становило 5,4% дпр.
- Для подолання зростання цін на бензин Уряд встановив максимальні ціни та тимчасово заборонив експорт нафтопродуктів.
- Уряд зробив спробу знизити ціни на м'ясо шляхом зменшення імпорتنих тарифів та прямих інтервенцій на ринку.
- Кабінет Міністрів тимчасово, до кінця червня 2005 року, підвищив тарифи на вантажні залізничні перевезення.
- Починаючи з 1 квітня 2005 року виплата при народженні дитини збільшена до 8497 грн.
- НБУ укріпив курс гривні до 5,05 грн./дол. США.
- Інфляція споживчих цін залишилася високою на рівні 14,7% дпр.

**№5 (55)
травень
2005**

Населення: 47,3 млн.
Промислове виробництво/ВВП: 28,7%
**Сільськогосподарське
виробництво/ВВП: 10,8%**
Інвестиції/ВВП: 20,1%
Експорт: Росія 17%, ЄС 33%
Імпорт: Росія 35%, ЄС 32%

Політика: Віктор Ющенко відвідав США

У квітні Віктор Ющенко, Президент України, відвідав Вашингтон, що стало першим візитом українського Президента до США після кількох років прохолодних стосунків між країнами. Пан Ющенко зустрівся з Президентом США Джорджем Бушем, а також виголосив промову на спільному засіданні Конгресу США. Під час візиту обговорювалися, зокрема, питання підтримки з боку США вступу України до СОТ, надання статусу ринкової економіки, відміни поправки Джексона-Веніка та виведення українських військ з Іраку. Того ж місяця під час зустрічі комісії Україна-НАТО пан Ющенко зробив заяву, у якій назвав інтеграцію у структури НАТО довгостроковою метою України.

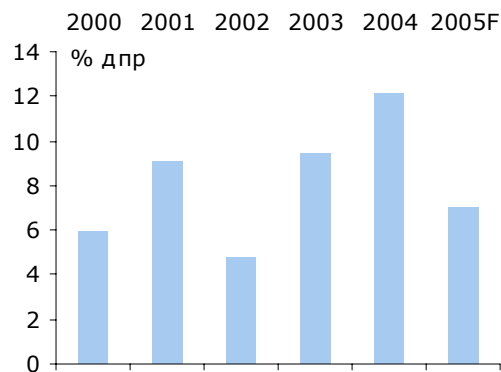
Анатолій Матвієнко, Голова Української Республіканської Партії "Собор" та член парламентської партії "Блок Юлії Тимошенко", став новим Прем'єр-міністром Автономної республіки Крим. На цю посаду він був призначений Парламентом Криму. Того ж місяця Валентина Семенюк, колишня народний депутат та член Соціалістичної партії, очолила Фонд державного майна України. Ці призначення відображають хвилю змін у рядах виконавчої влади, яка почалася після виборів. На сьогодні новою владою призначено близько 18000 нових посадовців.

Реальний сектор: Реальний ВВП зріс на 5,4% дпр

За даними Держкомстату, у першому кварталі 2005 року реальний ВВП зріс на 5,4% дпр порівняно з 12,7% дпр у відповідному періоді минулого року. Уповільнення темпів зростання відбувається у всіх головних секторах економіки за виключенням сільського господарства. Останнє зросло на 5,1% дпр на фоні від'ємних темпів зростання доданої вартості на початку минулого року. Висока статистична база та невизначеність інвестиційного клімату сприяють тривалому скороченню доданої вартості у будівництві, яка зменшилася на 5,9% дпр протягом перших трьох місяців року. Очікується, що інвестиційна активність значно уповільниться у 2005 році, не досягнувши й половини минулорічного 28,0% зростання вкладень в основний капітал.

Промислове виробництво збільшилося на 7,1% дпр упродовж перших трьох місяців завдяки зростанню у харчовій промисловості та машинобудуванні. Темпи зростання останнього прискорилися у березні, досягнувши 11,3% дпр. У той же час

Зростання реального ВВП

Джерело: Держкомстат
F – власний прогноз

Інститут Економічних Досліджень
та Політичних Консультаций
вул. Рейтарська 8/5-А, 01034 Київ
Тел. (+38044) 278-6342
Факс (+38044) 278-6336
E-mail: institute@ier.kiev.ua
<http://www.ier.kiev.ua>

зростання металургії, одного з ключових секторів обробної промисловості, складає дуже помірні 1,6% дпр у порівнянні з 19,6% дпр у першому кварталі 2004 року.

Галузеві тенденції: Державні інтервенції на ринках бензину та м'яса

Енергетика. У квітні ціни на нафтопродукти в Україні зросли майже на 15% через зростання світових цін на нафту та сезонне підвищення попиту на продукти нафтопереробки. Реакцією уряду на таке підвищення цін стали адміністративні заходи, а саме встановлення граничних цін на бензин на оптовому та роздрібному ринках та тимчасова заборона експортувати нафтопродукти. Нафтопереробні заводи негативно сприйняли такі дії уряду, однак, після проведених кількох раундів переговорів сторони дійшли згоди. Ревальвація гривні також допомогла дещо стабілізувати ціни на бензин, оскільки розрахунки з країнами-експортерами за нафту здійснюються в доларах США. Поки що адміністративні методи сприяли утриманню цін, але надалі їх застосування на фоні зростання світових цін на нафту може призвести до дефіциту нафтопродуктів на внутрішньому ринку.

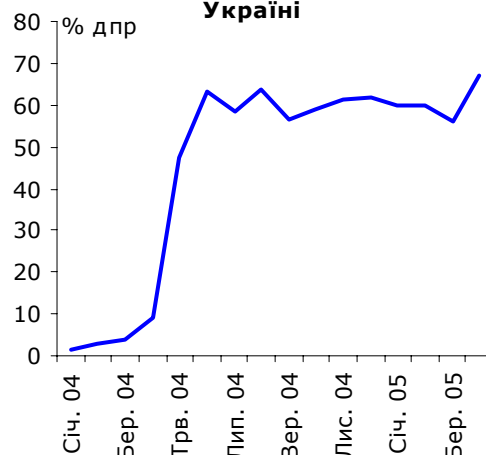
Сільське господарство. Ціни на м'ясо продовжували зростати у квітні, що змусило уряд втрутитись у ситуацію на цьому ринку. Поряд з економічно обґрунтованими кроками, як от спроба зменшити імпортні тарифи для стимулювання імпорту м'яса, уряд здійснював прямі інтервенції, викуповуючи м'ясо до Державного резерву за визначеними низькими цінами. Викуплене м'ясо мало реалізовуватися через мережу магазинів Укоопспілки. Хоча така ідея має право на існування, її впровадження виявилось неефективним. Як показали результати перших тендерів, дуже невелика кількість постачальників були готові продавати м'ясо до Держрезерву за встановлену нижчу ціну. Уряд також зобов'язав місцеві органи влади здійснювати щоденний моніторинг цін на м'ясо та обладнати торгові точки для виробників м'яса. Загалом, майже усі спроби уряду стримати зростання цін, здається, не приносять результату, а також суперечать принципам ринкової економіки.

Інфраструктура. Кабінет міністрів України тимчасово підвищив тарифи на залізничні вантажні перевезення до кінця червня 2005 року. Більшість тарифів на внутрішні перевезення збільшено на 50%, а на зовнішні – менше, ніж на 50%. Також підвищено тарифи на пасажирські перевезення у вагонах першого класу. Таке рішення уряду викликано необхідністю покращити стан потягів Укрзалізниці. Підвищення тарифів збільшить доходи Укрзалізниці та відповідно платежі до бюджету, але все ж процедура визначення тарифів залишилась непрозорою та без відповідного економічного підґрунтя.

Зовнішній сектор: Сальдо торгівлі товарами залишилося позитивним і склало 0,9 млрд. дол. США

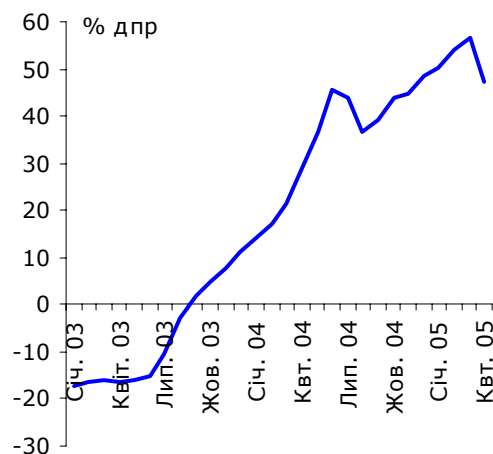
Протягом перших місяців цього року експорт товарів та імпорту товарів зросли повільніше, аніж минулого року. Зокрема, відповідно до даних Держкомстату, у січні та лютому експорт товарів зріс на 14,7% дпр у доларовому виразі, тоді як імпорту товарів підвищився на 9,0%. В результаті сальдо торгівлі товарами залишилося позитивним і склало 0,9 млрд. дол. США. Основний внесок у зростання експорту належить металургії, зокрема традиційно чорним металам. У той же час, експорт машин та обладнання скоротився на фоні високої статистичної бази минулого року. Серед товарів імпорту домінують продукція хімічної промисловості, а також машини та обладнання.

Динаміка цін на паливно-мастильні матеріали в Україні

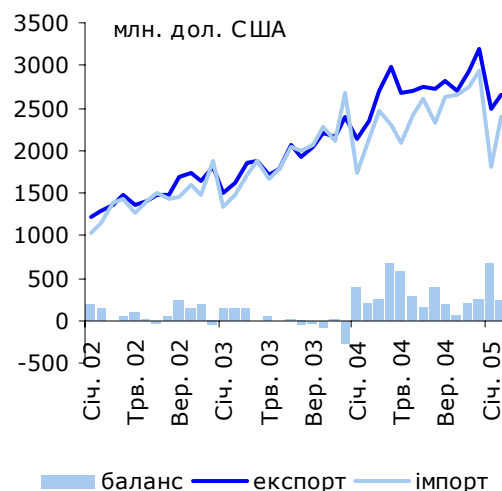
Джерело: Держ комстат

Динаміка цін на м'ясо

Джерело: Держ комстат

Зовнішня торгівля товарами

Джерело: Держ комстат

Фіскальна політика: Виконання доходів державного бюджету склало 110% від плану, затвердженого у 2004 році

У січні – березні 2005 року план Міністерства фінансів, затверджений у грудні 2004 року, по доходах державного бюджету було виконано на 110%, головним чином, завдяки перевиконанню доходів від податку на прибуток підприємств, податку на додану вартість та збору импортного мита. У той же час, державне відшкодування ПДВ залишилося незадовільним та склало 70% від запланованого рівня. Виконання видатків державного бюджету становило 92% порівняно з запланованими показниками. Виконання міжбюджетних трансфертів та соціальних виплат наблизилось до планових показників. В результаті, профіцит державного бюджету досяг 1,9 млрд. грн. або 2,5% від ВВП.

Соціальна політика: Державну допомогу при народженні дитини суттєво підвищено

З першого квітня 2005 року допомогу при народженні дитини підвищено майже в 11 разів до 22,6 прожиткових мінімумів, встановлених для дітей віком до 6 років, що на сьогоднішній день складає 8497 грн. З цієї суми 9,0 прожиткових мінімумів (3360 грн.) буде виплачено одразу після народження дитини, а решту – протягом першого року життя дитини. Ці витрати мають фінансуватись із Державного фонду обов'язкового страхування на випадок тимчасової втрати працездатності для застрахованих осіб. Для незастрахованих матерів кошти будуть виділені із державного бюджету. Підвищення виплат має сприяти вирішенню демографічної проблеми в Україні. Разом з цим цей крок може створити додатковий тиск на державні фінанси, оскільки в найближчому майбутньому постане необхідність у більшій кількості дитячих навчальних та медичних закладів.

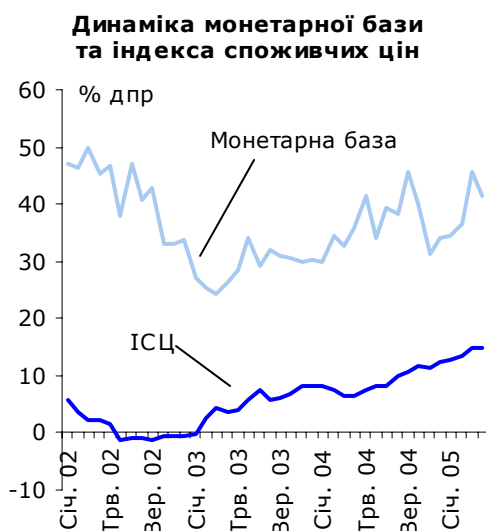
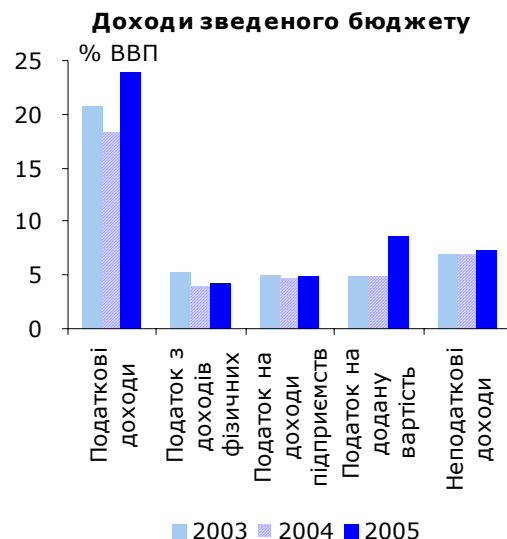
Монетарна політика: НБУ вжив заходи щодо зв'язування грошової маси

Великі обсяги притоку іноземної валюти та пов'язані з ними високі темпи зростання пропозиції грошей змусили керівництво Національного банку вжити обмежувальні заходи на грошово-кредитному ринку. Так, на початку квітня НБУ підвищив рівень щоденного резервування до 80% (з попередніх 60%) від загальної суми обов'язкових резервів банку та заборонив враховувати до обов'язкових резервів готівку в касах. Крім того, НБУ підвищив вимоги до застави при видачі кредитів рефінансування. Ці кроки разом із недавньою різкою ревальвацією гривні зменшили надлишкову ліквідність в банківській системі, що сприяло сповільненню темпів зростання пропозиції грошей до 41,3% дпр, порівняно із 45,5% дпр у березні.

Не зважаючи на зусилля уряду знизити ціни на деякі споживчі продукти (особливо на м'ясо та бензин), у квітні темпи зростання споживчих цін залишились на рівні 14,7% дпр. Ймовірно, що ревальвація гривні допоможе зменшити темпи інфляції завдяки зниженню цін на імпортовані товари (включаючи енергетичні матеріали) та, опосередковано, шляхом зниження темпів зростання пропозиції грошей. Однак в подальшому за допомогою валютно-курсової політики не можна буде вирішити структурні проблеми в деяких сегментах економіки або послабити негативні наслідки фіскальної експансії, які були першочерговими чинниками зростання цін.

Фінансові ринки: Офіційний курс гривні знизився до 5,05 грн./дол. США.

Валютний ринок. Після п'яти років підтримування курсу гривні на майже незмінному рівні в другій половині квітня НБУ різко

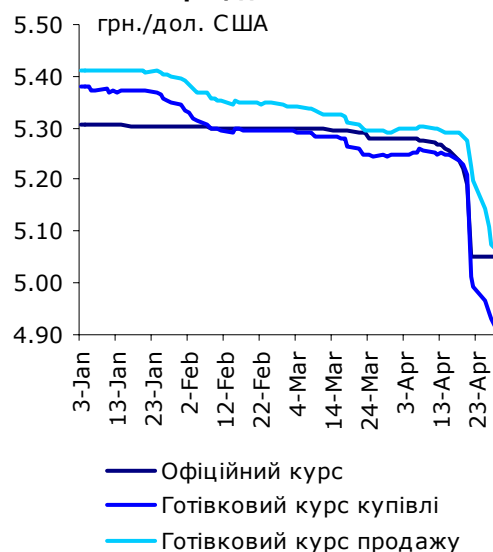
Джерело: Держ комстат, НБУ

укріпив курс національної валюти з 5,25 грн./дол. США до 5,05 грн./дол. США. Цей крок було зроблено з метою зниження інфляційного тиску в економіці шляхом зменшення цін на імпорт та скорочення темпів зростання пропозиції грошей. На фоні високого позитивного сальдо рахунку поточних операцій та загальної макроекономічної стабілізації потенціал для ревальвації гривні був тривалий час очевидним. Очікується, що ревальвація гривні призведе до пригнічення експорту та збільшенню імпорту, спричиняючи погіршення сальдо торгівлі товарами та, ймовірно, уповільнення економічного зростання. Несподівана різка ревальвація також мала негативний вплив на багатьох українців, що заощаджували або отримували зарплату в іноземній валюті. Але такий перерозподіл доходів повинен створити стимул для економічних агентів перейти від іноземної до національної валюти, що сприятиме процесу де-доларизації економіки.

Ринок державних зобов'язань. Міністерство фінансів провело масову реструктуризацію портфелю державних запозичень. Борг держави перед НБУ скоротився вдвічі (на 3,2 млрд. грн.), оскільки Міністерство фінансів достроково погасило процентні облігації внутрішньої державної позики (ПОВДП) з датою погашення у 2005 та 2010 роках, якими володів НБУ. Ці трансакції Міністерства фінансів були профінансовані за рахунок випуску нових внутрішніх державних зобов'язань (ОВДП) у квітні. За словами керівництва Міністерства, оскільки обслуговування ПОВДП є дорожчим для держави, ніж обслуговування нових середньострокових зобов'язань (11% річних порівняно з 5,5% річних), завдяки реструктуризації портфелю державний бюджет мав змогу заощадити близько 0,3 млрд. грн. Однак це твердження є досить сумнівним, оскільки процентні виплати за ПОВДП, як правило, повертаються до Державного бюджету.

Динаміка обмінного курсу
грн./дол. США

Джерела: НБУ, Український фінансовий сервер

Економічні Тенденції		IV кв 03	I кв 04	II кв 04	III кв 04	IV кв 04	Січ.	Лют.	Бер.	Квт.
Зростання ВВП (реальне)	% дпр	12,1	12,7	13,7	14,0	8,5	6,5	4,5	5,2	...
Зростання ВВП (реальне, кум.)	% дпр	9,4	12,7	13,2	13,5	12,1	6,5*	5,5*	5,4*	...
Пром. виробництво (реальне, кум.)	% дпр	15,8	18,8	15,9	14,4	12,5	8,4	7,3	7,1	...
С/госп. виробництво (реальне, кум.)	% дпр	-10,2	-4,0	-1,5	24,8	19,4	3,7	3,5	4,5	...
ІСЦ	% дпр	8,2	6,6	8,0	10,7	12,3	12,6	13,3	14,7	14,7
ІВЦ	% дпр	11,1	18,4	22,4	23,3	24,1	22,6	22,3	22,0	21,1
Експорт (дол. США, кум.)***	% дпр	24,0	38,8	42,7	39,8	37,2	16,0"	14,7"
Імпорт (дол. США, кум.)***	% дпр	28,7	32,6	29,6	26,6	26,0	4,0"	9,0"
Торгівельний баланс товарами (кум.)	млрд. дол. США	-0,27	0,77	2,23	2,91	3,74	0,68"	0,92"
Поточний рахунок, на кінець періоду	млрд. дол. США	2,89	1,67	4,01	5,78	6,80	x	x	x	x
Поточний рахунок (кум.)	% ВВП	5,9	14,3	15,5	13,1	10,4	x	x	x	x
Валові міжнародні резерви	млрд. дол. США	6,94	7,92	9,63	12,11	9,52	10,10	10,94	11,95	13,00
Грошова база, на кінець періоду	% дпр	30,2	32,7	34,2	45,7	34,1	34,5	36,4	45,5	41,3
Сер.відс.ставка за кредитами у грн.**	% річних	17,9	17,2	16,6	17,0	17,9'	18,1	16,8	17,0	16,4
Обмінний курс, середній	дол. США	5,33	5,33	5,33	5,31	5,31	5,30	5,30	5,29	5,19
Обмінний курс, середній	євро	6,34	6,67	6,42	6,49	6,88	6,98	6,89	6,98	6,71

ДЖЕРЕЛО: Держкомстат, НБУ, Міністерство фінансів, власні розрахунки

' Станом на 24 грудня 2004 року

" Місячні дані наведені тільки для експорту/імпорту товарів (джерело: Держкомстат),
квартальні дані наведені для експорту/імпорту товарів та послуг (джерело: НБУ)

* Місячні показники не враховують регулярні квартальні перегляди ВВП

** Середньозважена відсоткова ставка за кредитами у гривнях (джерело: НБУ)

*** Зростання у доларовому виразі

Основні Економічні Показники		1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Номинальний ВВП	млрд. грн.	93,4	102,6	130,4	170,1	204,2	225,8	264,2	345,9 ^e
Номинальний ВВП	млрд. дол. США	50,2	41,9	31,6	31,2	37,8	42,6	49,5	65,1 ^e
Зростання ВВП (реальне)	% дпр	-3,0	-1,9	-0,2	5,9	9,2	5,2	9,4	12,1 ^e
Промислове виробництво (реальне)	% дпр	-0,3	-1,0	4,0	13,2	14,2	7,0	15,8	12,5
Сільськогосп. виробництво (реальне)	% дпр	-1,9	-9,6	-6,9	9,8	10,2	1,2	-11,0	19,1
ІСЦ, в середньому за період	% дпр	15,9	10,6	22,7	28,2	12,0	0,8	5,2	9,0
ІСЦ, на кінець періоду	% дпр	10,1	20,0	19,2	25,8	6,1	-0,6	8,2	12,3
ІВЦ, в середньому за період	% дпр	7,7	13,2	31,5	20,9	8,6	3,1	7,8	20,4
ІВЦ, на кінець періоду	% дпр	5,0	35,4	15,7	20,8	0,9	5,7	11,2	24,1
Експорт товарів та послуг (дол. США)	% дпр	0,0	-13,4	-7,9	17,9	9,5	10,7	24,0	37,2
Імпорт товарів та послуг (дол. США)	% дпр	2,0	-14,0	-19,1	18,9	14,1	4,9	28,7	26,0
Поточний рахунок	млрд. дол. США	-1,3	-1,3	0,9 ^o	1,2 ^{oo}	1,4	3,1	2,9	6,8
Поточний рахунок	% ВВП	-2,7	-3,1	2,9 ^o	3,8 ^{oo}	3,74	7,7	5,9	10,4
Чисті прями іноземні інвестиції	млрд. дол. США	0,6	0,7	0,5	0,6	0,8	0,7	1,4	1,7
Міжнародні резерви	млрд. дол. США	2,4	0,8	1,1	1,5	3,1	4,42	6,94	9,52
Дефіцит (профіцит) зведеного бюджету*	% ВВП	-6,8	-2,7	-2,1	-0,7	-1,9	0,8	-0,2	-3,4
Загальний державний борг	% ВВП	30,3	49,4	61,4	45,2	36,3	34,3	29,45	24,7
Зовн. борг (загальний)	% ВВП	19,4	38,4	49,9	33,0	26,0	24,6	17,3	18,6
Грошова база, на кінець періоду	% дпр	44,6	21,9	39,3	39,9	37,4	33,6	30,1	34,1
Обмінний курс, середній	дол. США	1,86	2,45	4,13	5,44	5,37	5,33	5,33	5,31
Обмінний курс, на кінець періоду	дол. США	1,90	3,43	5,07	5,44	5,30	5,33	5,33	5,31
Обмінний курс, середній	євро	2,11	2,77	4,39	5,03	4,81	5,03	6,02	6,62
Обмінний курс, на кінець періоду	євро	2,11	4,02	5,20	5,10	4,67	5,53	6,66	7,22

ДЖЕРЕЛО: Держкомстат, НБУ, Міністерство фінансів, IFS, власні розрахунки

* Показник розрахований за новою методологією, що застосовується з 2002 року.

"Мінус" означає дефіцит бюджету

^o Вартість товарів, переданих у власність Росії згідно з міжурядовою угодою про розподіл Чорноморського флоту, підписаною у травні 1997 року, на загальну суму 726 млн. дол. США не врахована

^{oo} Вартість авіакомплексів, переданих у власність Росії як частина боргу за газ згідно з міжурядовою угодою, підписаною у жовтні 1999 року, на загальну суму 274 млн. дол. США не врахована

^e Попередня оцінка Держкомстату

дпк до попереднього кварталу

дпр до попереднього року

дпм до попереднього місяця

кум. кумулятивно